

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1935 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition an-
gående anordnande av utbildningskurser i praktisk
flygning för vissa studerande vid tekniska högskolan.*

(1:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1935 dagtecknad proposition (nr 82) har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att utbildningskurser i praktisk flygning må i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angivits anordnas vid flygvapnet för sådana studerande vid tekniska högskolan, som deltaga i undervisningen i flygteknik.

Uti en av styrelsen för tekniska högskolan den 4 maj 1934 med tillstyrkan av bifall till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har *tekniska högskolans lärarkollegium* hemställt om vidtagande av åtgärder för anordnande genom flygvapnets försorg av utbildningskurser i praktisk flygning för sådana studerande vid nämnda högskola, som deltaga i undervisningen i flygteknik. Därvid har anförts, att de vägar för förvärvande av flygutbildning, som för närvarande stode studerande vid högskolan till buds, vore dels fullgörande av värnplikten i flygtjänst vid flygvapnet, dels utbildning vid enskilt flygföretag eller flygklubb. Den senare utbildningsvägen medförde relativt stora kostnader för eleven, varför den ej utan stora svårigheter kunde anlitas av mindre bemedlade studerande. Värnpliktens fullgörande i flygtjänst vid flygvapnet gäve givetvis den grundligaste flygutbildning, som kunde ifrågakomma, och vore av denna anledning att anbefalla för samtliga de studerande, som vid högskolan teoretiskt utbildades till flygingenjörer. Flera av dessa studerande hade också hittills begagnat sig av denna möjlighet. Då avsikten med ifrågavarande militära utbildning av flygare emellertid torde vara att skapa en reserv av förare för ren flygtjänst, syntes det dock ej vara lämpligt att i större utsträckning rekrytera denna reserv med personal, som med hänsyn till sin teoretiska högskoleutbildning lämpligen vid mobilisering borde användas för ingenjörstjänst vid flygvapnet och den enskilda flygindustrien. För ett antal flygtekniskt utbildade ingenjörer, som särskilt lämpade sig för utbildning till den krävande uppgiften som prov- och inflygare, syntes dock alltid möjlighet att erhålla denna grundliga flygutbildning böra reserveras.

För den kategori, som komme att ägna sig åt rent ingenjörsarbete på flygområdet, torde en något kortare flygutbildningskurs vara erforderlig, om det endast gällde att bibringa en för verksamheten som flygingenjör nödvändig allmänbildning i fråga om praktisk flygning. För att icke möjligheterna att förvärva en dylik flygutbildning skulle bliva beroende av de studerandes förnögenhetsvillkor, syntes utbildningskurser böra anordnas genom statens försorg. Det vore givetvis ej nödvändigt, att flygutbildningen skedde under studietiden vid tekniska högskolan, men ur många synpunkter torde det vara lämpligt, att den icke uppsköttes till efter avgång från högskolan. Det vore till fördel för den teoretiska utbildningen i flygteknik vid högskolan, om praktisk flygutbildning föregått densamma eller skedde samtidigt. Ur ålderssynpunkt torde också flygutbildning lämpligare ske under studietiden vid högskolan än senare. Från de studerandes sida hade också givits uttryck åt önskemålet, att möjligheter till praktisk flygutbildning under studietiden vid högskolan bereddes. Högskolan kunde såsom sådan näppeligen åtaga sig organiserandet av dylika kurser. Dels förefunnes ej tillräcklig erfarenhet beträffande praktisk flygning inom högskolan, dels skulle organiserandet av en fristående flygavdelning vid högskolan ställa sig ganska dyrbart, såväl beträffande materielkostnader som beträffande kostnader för erforderlig personal och skolans drift i övrigt. En mera betryggande och avsevärt billigare lösning av frågan skulle erhållas, om dylika kurser ordnades genom flygvapnets försorg.

Över den sålunda av tekniska högskolans lärarkollegium gjorda framställningen har *flygstyrelsen* den 26 oktober 1934 avgivit utlåtande. Flygstyrelsen har därvid framhållit, att följande av utbildningen förorsakade utgifter borde bestridas av staten, nämligen: 1) övnings- och underhållskostnader, 2) tillhandahållande av speciell flygarbeklädnad samt 3) kostnader för lärarepersonal. Rörande beräkningen av kostnaderna i här ifrågakommande hänseenden m. m. har flygstyrelsen anfört följande:

För skolflygplan av typ Moth eller flygplan av ungefär samma storleksordning kunde övningskostnaderna (driv- och smörjmedel samt övriga övningskostnader) beräknas till 15 kronor per flygtimme och underhållskostnaderna å för ändamålet disponerad flygmateriel (här inräknade fallskärmar) likaledes till 15 kronor per flygtimme; alltså sammanlagt 30 kronor per flygtimme. Ifrågakommande kostnader skulle sålunda uppgå: *under första året* med beräkning av 20 elever i 30 timmar till $(20 \text{ elever} \times 30 \text{ timmar} \times 30 \text{ kronor} =) 18,000$ kronor; samt *under följande år* med beräkning av samma kostnad för elever i första utbildning och 15 elever med fortsatt utbildning i 10 timmar till $(18,000 \text{ kronor} + 15 \text{ elever} \times 10 \text{ timmar} \times 30 \text{ kronor} =) 22,500$ kronor.

Speciell flygarbeklädnad syntes med Kungl. Maj:ts tillstånd böra i mån av tillgång tillhandahållas genom flygvapnets försorg. Kostnaden härför beräknades med ifrågasatt omfattning av utbildningen belöpa sig till omkring 400 kronor för år.

För den händelse reservofficerare måste tagas i anspråk som lärare förut-sattes, att inkallelse till tjänstgöring med Kungl. Maj:ts tillstånd finge ske utöver i förordningen angående personal i flygvapnets reserv angiven tjänstgöring och att härav föranledda kostnader finge bestridas av flygvapnets vederbörliga anslag. Under förutsättning att 2 reservofficerare inkallades under vardera 6 månader, beräknades kostnaderna sålunda:

Lön till 2 reservofficerare i 6 månader à 332 kronor för man	
och månad	kronor 3,984:—
Rese- och traktamentskostnader à 100 kronor	» 200:—
Flygtillägg à 270 kronor under 12 månader	» 3,240:—
	<hr/>
	Summa kronor 7,424:—

Då den ifrågasatta utbildningen vore avsedd att betjäna för flygvapnet viktiga intressen, i första hand i fråga om den ingenjörspersonal vid flygvapnet, som rekryterades med från tekniska högskolan utgångna civilingenjörer, men även i fråga om mobiliseringstillgång på teknisk personal med viss kännedom om flygning, syntes det ändamålsenligt, att de kostnader, som enligt vad ovan nämnts borde gäldas av staten, ävensom framdeles uppkommande kostnader för ersättning av vid ifrågavarande utbildning förbrukad flygmateriel, bestredes från flygvapnets vederbörliga anslag och årligen beräknades i flygstyrelsens förslag angående flygvapnets medelsbehov.

Departementschefen har ansett, att starka skäl talade för, att frivilliga utbildningskurser i praktisk flygning inrymdes i studieprogrammet för sådana studerande vid högskolan, som deltog i undervisningen i flygteknik. Enligt departementschefens uppfattning vore intet att erinra mot, att kurserna anordnades vid flygvapnet, som hade stort intresse av, att den flygutbildade ingenjörspersonalen inom landet ökades, och där utbildning av ifrågavarande slag utan svårighet kunde äga rum. Departementschefen har vidare uttalat, att uppkommande kostnader för erforderliga läkarundersökningar av eleverna i samband med utbildningen borde bestridas av dessa själva, samt att eleverna under utbildningstiden givetvis ej borde äga rätt till några särskilda ersättningar eller avlöningsförmåner i anledning av flygtjänstgöringen, för vilken staten ej heller syntes böra ikläda sig något särskilt riskansvar. Däremot borde övriga av utbildningen förorsakade utgifter, såsom övnings- och underhållskostnader samt kostnader för speciell flygarbeklädnad och lärarepersonal, bestridas av statsverket. Mot den av flygstyrelsen verkställda beräkningen av dessa kostnader för nästkommande budgetår, slutande å 25,824 kronor, har departementschefen icke haft något att erinra. Någon särskild medelsanvisning å riksstaten för berörda ändamål har departementschefen icke ansett sig böra ifrågasätta för nämnda budgetår, utan borde kostnaderna kunna bestridas av flygvapnets vederbörliga anslag. Departementschefen har slutligen yttrat, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde visa sig erforderliga för ifrågavarande utbildningskursers anordnande.

Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle personal, som varken innehar fast anställning vid försvarsväsendet eller därstädes undergår sin värnpliktsutbildning, beredas tillfälle att vid flygvapnet i stort sett helt på statsverkets bekostnad erhålla utbildning i praktisk flygning. Utskottet förbiser väl ej, att anordnandet av de avsedda utbildningskurserna leder till en ökad förbrukning av flygmateriel mot vad eljest skulle ifrågakomma, men då utskottet vill förutsätta, att flygstyrelsen skall hava sin uppmärksamhet riktad på att kostnaderna för statsverket i möjligaste mån begränsas, har

Utskottet.

utskottet — under beaktande å andra sidan av de utav tekniska högskolans lärarkollegium anförda skälen för att flygutbildningen kommer till stånd — ansett sig böra lämna Kungl. Maj:ts förslag utan erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att utbildningskurser i praktisk flygning må i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 8 februari 1935 angivits anordnas vid flygvapnet för sådana studerande vid tekniska högskolan, som deltaga i undervisningen i flygteknik.

Stockholm den 12 mars 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 39.
